

MİMARLIK VE EĞİTİM KURULTAYI IX

TÜRKİYE MİMARLIK EĞİTİMİ POLİTİKASI ÇALIŞMA GRUBU

Ayşen Ciravoğlu / Raportör (YTÜ), Berin Gür (TED Ü.), Deniz İncedayı (MSGSÜ), Derya Oktay (On Dokuz Mayıs Ü.), T. Elvan Altan (ODTÜ), Emre Aysu (Okan Ü.), Gaye Birol (Balıkesir Ü.), Güven Arif Sargın (ODTÜ), İpek Yada Akpınar (İTÜ), Mehmet Şener Küçükdoğu (İKÜ), Murat Günaydın (İTÜ), Neslihan Dostoğlu (İKÜ), Nilay Coşgun (Gebze Teknik Ü.), Nur Çağlar (TOBB Ü.), Nur Esin (Okan Ü.), Nuray Bayraktar (Başkent Ü.), Ozan Avcı (İTÜ), Sait Ali Köknar (Kadir Has Ü.), Selahattin Önür (Atılım Ü.), Şebnem Yalınay Çinici (Bilgi Ü.)

TÜRKİYE MİMARLIK EĞİTİMİ POLİTİKASI

Taslak (13 Kasım 2017)

Mimarlık eğitiminin ulusal ve uluslararası ölçekte çeşitlenen yapısı nedeniyle, farklı eğitim kurumlarının (altyapıları, öğrenci sayıları, araştırma kaynaklarını da içeren kapsamda) giderek derinleşen çoğulcu yapılarının ortaya konması, gerek dünya gerekse ülke koşullarında gereken mimar profilinin eğitimi için asgari niteliklerin belirlenmesi, farklı eğitim ekollerinin korunması/geliştirilmesi ve öğrenci profilinin giderek değişen/dönüşen niteliğine yönelik ulusal bir politika metninin oluşturulması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu politika metninin gerek vizyoner ve kavramsal yapısıyla yol gösterici olması gerekse de uygulamaya dönük farklı kurum ve ekolleri kapsayacak çeşitlilikte ve eğitimin kalitesini sağlayıcı asgari müştereklerin de çerçevesini çizecek içerikte olması hedeflenmektedir.

Kurultay teması çerçevesinde oluşturulan “Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Çalışma Grubu” mimarlık eğitiminin mimarlık mesleğinin temel bileşeni olduğuna inanmakta ve ülkemizdeki mimarlık eğitimi üzerine ilkelerimiz ve çağdaş dünyanın fikri yapısıyla uyumlu eğitim felsefemizin ne olması gerektiği üzerine tartışmalar yürütmeyi ve bu yönde üretilecek metinleri mimarlık ve eğitim ortamında paylaşarak irdelemeyi hedeflemektedir.

Çalışma Grubu aşağıda satır başlarıyla belirtilen konularda çalışmaların yürütülmesini kararlaştırmış, kısıtlı zaman içerisinde az sayıda toplantı yapılabilmemiş ve elektronik ortamda katkıların alınmasına çalışılmıştır. Ortaya çıkan taslak metin henüz bir politika metni olarak değerlendirilemez. Sadece politika metninde yer alabilecek başlıkları derleme girişimidir. Bu kapsamda henüz çalışma grubu bünyesinde de etraflıca tartışma olanağı bulamamıştır. Dolayısıyla gerek kurultay katılımcılarının gerekse de kurultay sonrasında gelecek katkılara açıktır. 2015 yılında düzenlenen Mimarlık ve Eğitim Kurultayı VIII’de gündeme gelen ve iki ayrı oturumda ele alınarak geliştirilen “Türkiye Mimarlık Eğitimi Kurulu”nun oluşturulması üzerinde durulmuş ve Kurultay’ın ilgili oturumunda önerinin yeniden irdelenmesi yönünde bir eğilim belirlenmiştir.

Giriş, Tanımlar ve Kapsam

Mimarlık eğitiminin öncelikli asgari koşulu nitelikli bir mekânsal çevre içerisinde yapılmasıdır. Bunun için Mimarlık Politikalarının yaşama geçmesi gerekmektedir.

Mimarın eğitimi süreklilik temel alınarak yapılmalıdır. Bir başka deyişle ilköğrenim çağlarından başlayan, lisans eğitimini ve sonrasında yaşam boyu eğitimi kapsayan bir yapıdadır. Dolayısıyla bu metin sadece üniversite eğitimi değil, mimar adayının ve mimarın yapılı çevreyle ilgili perspektifini oluşturacak yaşam boyu eğitimi kapsar.

İçinden geçtiğimiz dönemde mimarın ve eğitiminin giderek daha da yaşamsal hale gelen etik, toplumsal ve çevresel sorumluluğu bu metnin ana strüktürünü oluşturmaktadır. Kaliteli bir yapılı çevre için toplumun tüm düzeylerinde olması gerektiği gibi özellikle mesleki sorumluluklar düşünüldüğünde mimarlık eğitiminde de yaşam çevrelerine karşı adil,

kapsayıcı ve sürdürülebilir bir bakış açısı geliştirilmesinin gerekliliği açıktır. Kamu yararı meslek ortamının ve eğitiminin esasıdır.

Nitelikler ve Standartlar

Mimarlık eğitiminin farklı metin ve kriterlere, şartlara atıfla esnek, heterojen ve özgün yaklaşımları kapsayıcı asgari niteliklerinin belirlenmesi için gerekenlerin müzakereye açılması. Bu kapsamda önceki kurultaylar kapsamında yapılan çalışmaların yeniden değerlendirilip geliştirilmesi gerekmektedir (bkz. Mimarlık bölümü açılması ve sürdürülmesinde aranacak asgari koşullar üzerine bir araştırma). Öneri başlıklar: Program süresi ve kapsamı, eğitimin kaynakları, program içerikleri.

Ana Başlıklar ve Görüşler

- **Ülkemiz ve Dünyadaki Eğitim Ortamını Etkileyen Gelişmeler:**
 - Bolonya süreci ve eğitime etkileri;
 - Avrupa'daki değerlendirmeler, ülkemizden farklı yaklaşımlar;
 - Ülkemizdeki yükseköğretim stratejisi üzerine değerlendirmeler;
 - Mimarlık eğitimindeki nicelik sorunu; (Mimarlık eğitiminin en önemli bileşeni olan tasarım derslerinde gereken ideal öğretim üyesi - öğrenci sayısı oranının dikkate alınmadan artırılan öğrenci kontenjanları);
 - 15 Temmuz sonrasındaki OHAL ortamı, kapatılan üniversiteler ve bu üniversitelerden aktarılan öğrencilerle bazı bölümlerde sayıların iyice artması, uzaklaştırılan öğretim üyeleri, vb. sorunlar;
 - Teknolojik gelişmelerin mimarlık eğitimindeki yeri: Teknolojik gelişmelerin sağladığı olanaklarla mimarlık stüdyolarındaki geleneksel eğitim-öğretim yöntemlerinin sorgulanması;
 - Mesleğin değişen koşullarının mimarlık eğitim süreci ile ilişkisi: Kamu-özel sektör, özel bürolar (%17) holding/şirket haline gelmiş bürolar, yabancı şirketler biçiminde çeşitlenen meslek pratiğinin mimarlık eğitimi ile ilişkisinin sorgulanması (Bu sektörler içinde ücretli çalışanların oranı %52'dir)
 - Dünyayla bütünleşmede hareketliliğin azalmasının etkisi
- **Disiplinlerarası İlişkiler:**
 - Diğer tasarım/planlama gruplarıyla ortak eğitim yaklaşımları;
 - Ortak eğitim arayışlarının meslek ortamına yansımaları;
 - Mimarlık eğitiminin ana omurgasını "tasarım" stüdyosunun oluşturması. Ancak eğitimin çağın gereksinimlerini de karşılayacak entelektüel bir meslek insanı yetiştirecek çok yönlülüğüne vurgu yapılması. Ayrıca ülke şartlarına yönelik ek uzmanlıklar, ileri düzeyde araştırmalar önerilmesi (kimi alanlarda eğitim açısından boşluklar dolması ve bunların farklı disiplinler tarafından doldurulması ortak bir sorun olarak değerlendirilmektedir. Buna en çarpıcı örnekler "Yapı Denetimi" ve "Strüktür" alanında daha çok "mühendislik" alanından kişilerin, "koruma" ve "kentsel tasarım" alanlarında "şehir ve bölge planlama" alanından kişilerin istihdam edilmesidir. Bu durumun uzun vadede önemli sonuçlara yol açacağı açıktır. Meslek alanının genişlemesi için mimarlık eğitim politikaları içinde "müfredat" açısından mesleğin çok yönlülüğüne vurgu yapan bir yaklaşımın benimsenmesi önemlidir.)
- **Mesleki Yeterlilik:**
 - Mesleğe kabul aşamasının kurumlaşmasının önemi;
 - Uluslararası ortamda farklı sürelerle yapılan eğitimin yarattığı sorunların irdelenmesi; (4 + 0) (4 + 2) (4 + 1) (5 + 0) (3 + 2)
 - Uluslararası akreditasyonun önemi; 4 yıllık eğitimin akreditasyonunun yarattığı sorunlar; uluslararası denklikler;

- “Nitelikli eğitim” konusunun asgari standartlarla ölçülemeyen yönleri: Örneğin az sayıda öğretim elemanı ile eğitim sürdürmeye çalışan kimi okullarda verilen eğitimin niteliği ile ilgili olarak yapılan tespitler ve ön kabuller;
- Türkiye Mimarlık Eğitimi Ortamında Kurumlaşma Çalışmaları
 - Temsili kurumların eksikliği, var olanların yeterliliğinin irdelenmesi
 - Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu (tasarı halinde): Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu’nun önemi açıktır. Kurulun hayata geçirilmesiyle birlikte “stajlar” aracılığı ile eğitimin niteliği hakkında çarpıcı sonuçlara ulaşılabileceği önemli bir kabuldür. Kurul aracılığı ile elde edilecek staj verileri sonucunda mimarlık meslek alanının ihtiyaçlarının belirlenmesi, nitelik tartışmalarına bir cevap bulunması, müfredatlar arasında karşılaştırma yapılması mümkün olacaktır. Bu nedenle Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’nda Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu’nun hayata geçirilmesini sağlayacak bir politika belirlenmesi önemli ve gereklidir.
 - “Türkiye Mimarlık Eğitim Kurulu” oluşturulması.
- Kurumsal Yapılanma:
 - Üniversiteler arasında çeşitlenme (Girişimci üniversite, Araştırma üniversitesi, vb.)
 - Devlet ve vakıf üniversiteleri bünyesinde yer alan mimarlık bölümlerinin farklı sorun alanları (Devlet üniversitelerindeki siyasallaşma, vakıf üniversitelerinde ticarileşme, nicelik ve nitelik sorunu, öğretim elemanlarının sıkça kurum değiştirmesi, taban ve tavan puanları arasındaki farklar vb.)
 - Mimarlık bölümlerinin bağlı oldukları fakültelerde yaşanan farklı sorun alanları (Mimarlık Fak., Mühendislik-Mimarlık Fak., Güzel Sanatlar Fak. vb.)
 - Mimarlık Bölümlerinin bağlı oldukları fakültelerde yönetim kadrosu sorunu (Yöneticilerin mimar olmaması vb.)

Yeni oluşum önerisi: “Mimarlık ve Eğitim Kurulu”

Ülkemizde mimarlık eğitimi alanında dile getirdiğimiz sorunların üstesinden gelebilmek, birlikte oluşturacağımız “ Türkiye Mimarlık Politikası” ile bağlantı içinde “Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası”nı etkin bir şekilde hayata geçirebilmek için bir platform önerilmektedir. Tüzüksel bağımlılıklar içeren bir yapılanmadan söz edilmemektedir. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı süreçlerinde yapılmaya çalışıldığı gibi sorunlarımızı beraber irdelemek, beraber üretmek ve fikir birliğine varmanın hedeflendiği, tavsiye niteliğinde metinler üreten bir oluşum önerilmektedir.

Bu alanda çalışma yürüten oluşumlar / paydaşlar:

- Mimarlar Odası
- Mimarlık Vakfı / MİVE
- MİDEKON
- MOBBİG
- MiAK
- MİMEKK
- SMGM
- Mim.Ar
- “Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu” (Yeni Oluşum)
- MimED
- Öğrenci Temsilciliği
- ...

Her kurumun kendi içerisinde karar süreçleri vardır, o süreçlerden geçerek kendi kararlarını verecektir. Burada önerilen eğitim ortamındaki paydaşların birbirini ikna ederek süreci geliştirmelerini sağlamaktır. Birlikte oluşturacağımız bu platformla iki yılda bir Mimarlık ve

Eğitim Kurultaylarında yürüttüğümüz tartışmalarla sınırlı olmayacak şekilde, daha başka ortamlarda da politika üretmesini hedefleyelim, temsil niteliği yüksek bir oluşum yaratalım.

Neler yapılabilir:

- **Mimarlık ve Eğitim Kurultayı**'nın etkin çalışması örgütlenebilir, gündemi ve teması belirlenebilir;
- YK ve ilgili kurumlar nezdinde mimarlık eğitim ortamının güçlü bir şekilde temsil edilmesi sağlanabilir;
- Yıllık ve dönemsel raporlar hazırlanabilir;
- Kamuoyuna yönelik yayın yapılabilir;
- Kurumsal sürekliliğin, bilgi birikiminin sağlanması hedeflenebilir;
- AB, ACE ve UIA nezdinde eğitim ortamıyla ilgili görüşmelerin izlenmesi, katkı yapılması ve duyurulması sağlanabilir;
- AB Genel Sekreterliği (Bakanlığı) bünyesinde yürütülen ve şimdi dondurulan "**Mesleki Yeterliliklerin Belirlenmesi ve Karşılıklı Tanınması Hakkındaki Direktif**" kapsamında görüşmelerin tekrar başlaması halinde tek ve güçlü bir ses verilmesi mümkün olabilir.